

SÄÄMI KIELÄTAHO –PALHÄŠUME VUÁĐUSTÄSAH

Säämi kielätaho -palhâšume uáivilin lii adelid tubdâstâs sâmi kielâlij palvâlusâi já sâmi kielâ sajattuv oovdedmân porgum ansulii pargoost Suomâst.

Säämi kielätaho -palhâšume miedettuvvoo Iänuduv kieldâ juávkkupeerâpeivikiäčču Miessin čuávwoo agâiguin:

Juávkkupeerâpeivikiäčču Miessi lii ánsulávt olášuttâm jieijâs tooimâst sâmmilij kielâlijd vuoigâd vuodâid já ovdedâm sâmi kielâ sajattuv já ton siäilum. Juávkkupeivikiäčču Miessi lii ovdâmerkkâ tast, maht uccâ resurssiguin já meritiätuláin pargoin puáhtá uázžuđ áágán merhâšittee tavvoid sâmi kielâ siäilumân.

Juávkkupeivikiäčču Miessi lii toimâm Iänuduvâst 10 ihheed já ton ääigi Miessi lii tipšom ivijmielld aldasáid 40 sâmi párnážid. Iänuduv kieldâ kulá sâmi kuávlun já kieldâ sâmi kielâlâš aalmug lii uccâ ucceblohhoon. Miessi tipšokiellân lii tavesâmi kielâ já tipšoi eenikielâ lii tavesâmi kielâ.

Sâmi kielâi puátteevuodâ turviimân lii tehálâš, et sâmi párnááh uázžuuh sâmi kielâlii peivitišo. Lasseen peivitišo vuáđuduvá sâmi kulttuur árvoid. Miessi lii ovdâmerhâlâš peivitišosaje ton tááhust, et ton pargeeh láá eenikielâs peeleeest sâmi kielâliih já ij lah lonâttâm kielâs suomâkielân, veikkâ uási párnáin láá máttâm sâmi kielâ hyeneeht. Lasseen pargeeh láá čonnâsâm paargon. Tain tipšoi čonnâsmáin jieijâs paargon já noonâ sâmi kielâ- já kulttuur maangâpiälásáin já njebžilis máttimáin láá olášittum puohâi sâmi párnái kielâliih vuoigâd vuodâh, meid toi sâmi párnái, kiäi sâmi kielâtáid u lii lamaš hiäđub. Meritiätuláin pargoin lii lamaš merhâšume sâmi kielâ siäilumân mii oppeet uáinoo tast, et vuáđuškoovlân láá puáttâm ihásávt sâmi kielâliih uáppeeh, kiäh loheh sâmi kielâ tâi sâmi kielân.

Säämi kielätaho -palhâšume uáivilin lii movtjidditiđ palhâšume uázžuoo pyerediđ ovdiišt-uv pargo, maid pargeh sâmi kielâ oovdân já movtjidditiđ puohâid Iänuduv kieldâ já eres virgeomâháid pyerediđ sâmi kielâ sajattuv. Säämi kielätaho palhâšume mielld Iänuduv kieldâ ovdâsvástádâs sâmi kielâlij palvâlusâi oovdedmist lassaan.

Sâmitigge tuáivu, et palhâšume movtjiddit Iänuduv kieldâ pyerediđ sâmi kielâ sajattuv ovdedem kieldâ puohâin uásisuorgijn já meid eres virgeomâháid pyerediđ sâmi kielâlijd palvâlusâid.

SÁMI GIELLADAHKU –BÁLKKAŠUMI VUOĐUSTUSAT

Sámi gielladahku -bálkkašumi ulbmilin lea addit árvvu sámegiela bálvalusaid ja sámegiela dili ovddideami várás dahkkojuvvon ánsolaš barggu ovddas Suomas.

Sámi gielladahku -bálkkašupmi miedihuvvo Eanodaga gieldda bearašbeaiveruoktu Miessái čuovvovaš ákkaid vuodul:

Bearašbeaiveruoktu Miessi lea ánsolaččat ollašuhttán doaimmastis sámiid gielalaš vuoigatvuodaid ja ovddidan sámegiela dili ja dan seailuma. Bearašbeaiveruoktu Miessi lea ovdamearka das, mo smávva resurssain ja sitkadis bargguin sáhtta oážžut áigái mearkkašahhti daguid sámegiela seailuheami várás.

Bearašbeaiveruoktu Miessi lea doaibman Eanodagas 10 jagi ja dán áigge Miessi lea dikšon jagiid mielde measta 40 sámemáná. Eanodaga gieldda gullá sámiid ruovttuguvlui ja gielddas sámegiela álbmot leat smávva unnitlohkun. Miesi dikšungiellan lea sámegiella ja dikšunbargoveaga eatnigiella lea sámegiella.

Sámegiela boahteáiggi sihkkarastima geažil lea dehálaš, ahte sámemánát ožžot sámegiela beaivedivššu ja ahte beaivedikšu dasa lassin vuodđuduvvá sámekultuvra árvuide. Mánáiguin bargadettiin lea hirbmat dehálaš systemáhtalaččat geavahit sámegiela váldogiela nana sajádagas fuolakeahtta. Miesi bargoveahka lea lihkestuvvan dán barggu ovdamearkkalaččat, daningo bargoveahka lea čatnasan iežas bargui. Dáinna dikšunbargoveaga čatnasemiin iežas bargui ja nana sámegiela- ja kultuvra mánggabealat ja soddjilis dáidduin leat olláshuhttojuvvon buot sámemánáid gielalaš vuoigatvuodaid, maiddáid daid sámemánáid, geaid sámegiela máhttu lea leamaš heittodut. Sitkadis bargguin lea leamaš mearkkašupmi sámegiela seailumii, mii fas oidno nu, ahte vuodđoskuvlii leat bohtán jahkásaččat sámegiela oahppit, geat lohket sámegiela dahje vázzet oahpu sámegillii.

Sámi gielladahku –bálkkašumi ulbmilin lea movttiidahttit bálkkašumi oážžu buoridit ovdežis dan barggu, mii bargojuvvo sámegiela ovdii ja movttiidahttit buot Eanodaga gieldda ja eará virgeoapmahaččaid buoridit sámegiela dili. Sámi gielladahku -bálkkašumi mielde Eanodaga gieldda vástu sámegiela bálvalusaid ovdáneamis ja ovddideamis stuorru.

Sámediggi sávvá, ahte bálkkašupmi movttiidahtta Eanodaga gieldda buoridit sámegiela dili buot gieldda oassesurggiin ja maiddá eará virgeoapmahaččaid buoridit sámegiela bálvalusaid.

SÄÄ'M KIÖLLTUÂJJ -CIIST VUÂÐÐJURDDI

Sää'm kiölltuâjj -ciist miârkkôs lij u'vdded tobdstõõzz sää'mkiöllsaž kääzzkõõzzi da sää'mkiöl staattuuzz ooudâsviikkmoõžžâst tuejjuum miõttlâž tuâjast Lää'ddjânmest.

Sää'm kiölltuâjj -ciist miõttât Enontekiö kää'dd joukkpiârpei'vvpäi'kk Miessja puõ'ttinallšem vuâđai mie'ldd:

Joukkpiârpei'vvpäi'kk Miessi lij miõdlõsân čõõđtam tuâimmjumuužžstes saa'mi kiöll'laž vuõiggâdvuõđid da viikkâm ooudâs sää'mkiöl staattuuzz da tõn ruõkkmoõžž. Joukkpiârpei'vvpäi'kk Miessi lij šiõgg ooudâsjoo'tti čuä'jteei tõ'st, mõõnnalla u'cc resuurssivui'm da ääi'j mie'ldd si'tkkes tuâjain vuei'tet vuäzzad äigga kookkas kuõ'ddi da miârkkšõõvvi tuâjaid sää'mkiöl se'rddmoõžžâst nu'tt, što kiöl iskrdeei jie'llemiiskâr lij ruõkkum veä'lkõs puõlvvõõggi tuâkka, ij-ga kiöll kuõđđu rainnâd.

Joukkpiârpei'vvpäi'kk Miessi lij tuâimmjam Enontekiöst 10 ee'kked da tõn äi'ggen Miessi lij hâiddam ee'jji mie'ldd âlddsin 40 sää'mpä'rned, jooukâst liâ nijddpää'rn da ååumpää'rn. Enontekiö kää'dd kooll sää'm dommvouda da kää'ddest sää'mkiöllsaž narod lij u'ccen minoritettnekken. Miessi hâiddkiöllân lij sää'mkiöll da hâiddpersonkää'dd jie'nnkiöll lij sää'mkiöll.

Sää'mkiöli puõ'ttiäai'j staanumu'sše lij vääžnai, što sää'mpäärna vuäžže sää'mkiöllsaž pei'vvhâid da lââ'ssen pei'vvhâidd vuâđđââv sää'mkulttuur äarvid. Päärnaivui'm tuõjstõõllmen lij aabâs vääžnai system'maatnalla ââ'ned sää'mkiöl vä'lddkiöl ra'vves staattuuzzâst huõlkâni. Miessi personkää'dd lij o'nnstam tän tuâjast ooudâstjoo'ttjen, tõn diõtt ko personkää'dd lij čõnnõõttâm tuâjes ou'dde. Tæn personkää'dd čõnnõõttmoõžžin jiijjâz tuõjju da ra'vves sää'mkiöl- da kulttuur mäנגbeällsaž da lue'žžjei silttumužžin leät čõõđtum puki sää'mpää'rnai kiöll'laž vuõiggâdvuõđid, lokku vää'ldee'l še tõid sää'mpää'rnaid, koin sää'mkiöl silttumuš lij leammaž ää'pptap. Si'tkkes tuâjain lij leammaž vääžnai miârkkôs sää'mkiöl seillmõ'sše, kää'tt-gõs kuâsstai tõ'st, što vuâđđskoou'le liâ puättam piirree'jji sää'mkiöllsa škoolnee'kk, kook mätt'tâtte sää'mkiöl le'be sää'mkiölin.

Sää'm kiölltuâjj -ciist jorddmõš lij kaggâd ciist vuäžžai pue'reed sää'mkiöl ou'dde tuejjeem tuâi da kaggâd pukid Enontekiö kää'dd da jee'res ve'rğnee'kkid pue'reed sää'mkiöl staattuuzz. Sää'm kiölltuâjj ciist mie'ldd Enontekiö kää'dd va'sttõs sää'mkiöllsaž kääzzkõõzzi ooudâsviikkmoõžžâst da ooudâsjuätkkjummužžast lâsan.

Sää'mte'gğ tuäivv, što cistt kaaggçi veâl jäänab Enontekiö kää'dd pue'reed sää'mkiöl staatuuzz ooudâsviikkmoõžž kää'dd pukin vuä'ssvuu'din da še jee'res ve'rğğnee'kkid pue'reed sää'mkiöllsaž kääzzkõõzzid.

SAAMEN KIELITEKO -PALKINNON PERUSTELUT

Saamen kieliteko -palkinnon tarkoitus on antaa tunnustusta saamenkielisten palvelujen ja saamen kielen aseman edistämiseksi tehdystä ansiokkaasta työstä Suomessa.

Saamen kieliteko -palkinto myönnetään Enontekiön kunnan ryhmäperhepäiväkoti Miessille seuraavin perustein:

Ryhmäperhepäiväkoti Miessi on ansiokkaasti toteuttanut toiminnassaan saamelais-ten kielellisiä oikeuksia ja edistänyt saamen kielen asemaa ja sen säilymistä. Ryhmäperhepäiväkoti Miessi on esimerkki siitä, miten pienillä resursseilla ja pitkäjänteisellä työllä voidaan saada aikaan merkittäviä tekoja saamen kielen säilymiseksi.

Ryhmäperhepäiväkoti Miessi on toiminut Enontekiöllä 10 vuotta ja sinä aikana Miessi on hoitanut vuosien varrella lähes 40 saamelaislasta. Enontekiön kunta kuuluu saamelais-ten kotiseutualueeseen ja kunnassa saamenkielinen väestö on pienenä vähemmistönä. Miessin hoitokielenä on saamenkieli ja hoitohenkilöstön äidinkieli on saamen kieli.

Saamen kielten tulevaisuuden turvaamiselle on tärkeää, että saamelaislapset saavat saamenkielistä päivähoitoa ja lisäksi päivähoito perustuu saamelaiskulttuurin arvoille. Lasten kanssa työskenneltäessä on erittäin tärkeää systemaattisesti käyttää saamen kieltä valtakielen vahvasta asemasta huolimatta. Miessin henkilökunta on onnistunut tässä tehtävässä esimerkillisesti, sillä henkilöstö on sitoutunut tehtäväänsä. Tällä hoitohenkilöstön sitoutumisella omaan työhönsä sekä vahvalla saamenkielen- ja kulttuurin monipuolisella ja joustavalla osaamisella on toteutettu kaikkien saamelaislasten kielellisiä oikeuksia, myös niiden saamelaislasten, joiden saamen kielentaito on ollut heikompi. Pitkäjänteisellä työllä on ollut merkitystä saamen kielen säilymiselle, joka taas näkyy siinä, että peruskouluun on tullut vuosittain saamenkielisiä oppilaita, jotka opiskelevat saamenkieltä tai saamenkielellä.

Saamen kieliteko -palkinnon tarkoitus on kannustaa palkinnon saajaa parantamaan entisestään saamen kielen eteen tehtävää työtä ja kannustaa kaikkia Enontekiön kunnan ja muita viranomaisia parantamaan saamen kielen asemaa. Saamen kieliteko -palkinnon myötä Enontekiön kunnan vastuu saamenkielisten palvelujen edistämisestä ja kehittämisestä kasvaa.

Saamelaiskäräjät toivoo palkinnon kannustavan Enontekiön kuntaa parantamaan saamen kielen aseman edistämistä kunnan kaikilla osa-alueilla ja myös muita viranomaisia parantamaan saamenkielisiä palveluja.